Redacţiunea, Administraţiunea şi Tipografia:
BRAŞOVU, piaţa mare Nr 22.
Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. Manuscripte nu se retrimitŭ!
Birourile de anunciuri:
Braşovŭ, piaţa mare Nr. 22.
Inserate mai primesc cŭ în Wena *Rudolf Mosse, Haasenstein & Vogler (Otto Maas), Heinrich Schalek, Alois Herndl, M.Dukes, A.Oppelik, J. Danneberg*; în Budapesta: *A. V. Goldberger, Anton Mesei, Eckstein Bernat*; în Frankfurt: *G. L. Daube*; în Hamburg: *A. Steiner.*
Preţul inserţiunilorŭ: o seriă garmondŭ pe o colónă 6 cr. şi 30 cr. timbru pentru o publicare. Publicărĭ mai dese după tarifă şi învoială.
Reclame pe pagina III-a o seriă 10 cr. v. a. séu 30 banĭ.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANULŬ LII.

„Gazeta" iese în fiecare di.
Abonamente pentru Austro-Ungaria
Pe unŭ anŭ 12 fl., pe şése lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl.
Pentru România şi străinătate
Pe unŭ anŭ 40 francĭ, pe şése lunĭ 20 francĭ, pe trei lunĭ 10 francĭ.
Se prenumeră la tóte oficiele postale din întru şi din afară şi la dd. colectorĭ.
Abonamentulŭ pentru Braşovŭ:
la administraţiune, piaţa mare Nr. 22, etagiulŭ I.: pe unŭ anŭ 10 fl., pe şése lunĭ 5 fl., pe treĭ lunĭ 2 fl. 50 cr. Cu dusulŭ în casă: Pe unŭ anŭ 12 fl. pe şése lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl. Unŭ esemplarŭ 5 cr. v. a. séu 15 banĭ.
Atâtŭ abonamentele câtŭ şi inserţiunile suntŭ a se plăti înainte.

Nr. 160. Braşovŭ, Lunĭ, Marţĭ 18 (30) Iulie 1889.

Braşovŭ, 17 Iulie.

Mai suntŭ încă numai trei lunĭ până la încheierea esposiţiei francese şi cu câtŭ se apropiă mai multŭ acestŭ terminŭ, cu atâtŭ mai multŭ intră érăşĭ în deplina ei actualitate întrebarea, care merge din gură în gură: rĕsboiu orĭ pace?

Pentru astădĭ voimŭ sĕ cercetămŭ fugitivŭ dispoziţiunea ce domnesce în momentulŭ de faţă în statele marĭ, dela carĭ depinde resolvarea gravei întrebărĭ de mai susŭ.

Sĕ începemŭ cu Germania. Aicĭ se aştéptă visitele potentaţilorŭ, carĭ odinióră făceau parte, împreună cu domnitorulŭ Germaniei, din faimósa alianţă a celorŭ trei împĕraţĭ. Adĭ s'a deplasatŭ acéstă alianţă, eşindŭ dintr'ênsa împĕratulŭ Rusiei şi intrândŭ în locu-i regele Italiei.

Noua alianţă triplă, deşi şĭ-a pusŭ ca scopŭ susţinerea păcii, a schimbatŭ cu desĕvîrşire situaţiunea de mai înainte şi pericululŭ unei încurcăturĭ s'a măritŭ numai printr'ênsa.

Acésta o sêmtŭ cei din Berlinŭ şi de aceea visita unuia din factorii triplei alianţe, a împĕratului Austriei, care se aştéptă pentru dĭua de 11 Augustŭ, nu-i preocupă aşa de multŭ, căcĭ erau sigurĭ de ea, cum îi preocupă visita aşteptată a Ţarului Rusiei, care pare a deveni din ce în ce mai nesigură.

Bărbaţii de statŭ germanĭ n'au ascunsŭ nicĭ-odată dorinţa lorŭ de a reînoi vechile legăturĭ cu Rusia şi au declaratŭ de repeţite-orĭ, că tripla alianţă au încheiat'o numai pentru că Rusia n'a mai voitŭ sĕ mérgă mână'n mână cu ei. Trăgănarea séu lipsa totală a visitei Ţarului la Berlinŭ este dér considerată acolo, cu dreptŭ cuvèntŭ, ca unŭ semnŭ de ostilitate din partea Rusiei.

E lucru firescŭ, că în asemenĭ împrejurărĭ cei din Berlinŭ au devenitŭ şi mai simţitorĭ pentru manifestaţiile, ce se facŭ din diferite părţĭ în favórea Franciei, presumptiva aliată a împĕrăţiei rusescĭ.

Nu puţină turburare i-a causatŭ fóiei lui Bismark, că la manifestaţiile Cehilorŭ tinerĭ şi ale adoratorilorŭ lui Kossuth pentru Francesĭ s'a alăturatŭ acum şi unŭ numĕrŭ órecare de Bosniacĭ, adresândŭ o telegramă revoluţionară de felicitare către preşedintele Carnot.

Intr'aceea Francesii facŭ banĭ cu esposiţia lorŭ la care alérgă tótă lumea, ér preşedintele Carnot şi guvernulŭ au de furcă cu Boulanger şi cu aderenţii lui, dér cu tóte urmăririle şi cu totŭ tribunalulŭ de statŭ pare că nu vorŭ puté scăpa. Candidatura lui Boulanger s'a pusŭ deja în 135 de cantóne la alegerile pentru consiliile generale de arondismente şi décă mişcarea va merge totŭ crescêndŭ, Boulanger în cele din urmă póte sĕ aibă dreptate, că maioritatea ţĕrii îlŭ voiesce. Isbênda lui eventuală, de care se temŭ forte multŭ Germanii, póte sĕ fiă binevenită Rusiei, care cu Boulanger şi cu monarchiştii nu se va mai sfiì de a da mâna de alianţă.

Câtŭ pentru Rusia, care pe lângă cele două state amintite are sĕ decidă mai multŭ prin atitudinea ei asupra întrebării: rĕsboiu orĭ pace, ea continuă în mĕsură totŭ mai mare acasă pregătirile sale militare, ér în Orientŭ propaganda sa. Pentru momentŭ diplomaţia ruséscă îşĭ dă tóte silinţele de a împiedeca alăturarea Turciei la liga de pace, prin care alăturare, décă s'ar sevêrşi, i s'ar trage o mare dungă peste socotélă, pe când foile rusescĭ combatŭ mereu tripla alianţă.

Aşa stau lucrurile în momentulŭ când esposiţia din Parisŭ întră în a doua jumĕtate a timpului hotărîtŭ pentru durata ei. Ce va mai fi atuncĭ, vomŭ vedé.

Cestiunea stêrpirei concubinatelorŭ.

In acésta cestiune, sulevată de noi, amŭ mai primitŭ următórea corespondenţă de netăgăduitŭ interesŭ:

Maramureşŭ, 18 Iuliu 1889.

Domnule Redactorŭ!

In Nr. 148 alŭ „Gazetei", scriindŭ despre stêrpirea concubinatelorŭ, aţĭ binevoitŭ a propune, ca autorităţile bisericescĭ sĕ se întrepună cu tótă energia, pentru ca organele administrative sĕ-şĭ facă datoria faţă cu rĕulŭ acesta.

Amŭ simţitŭ bucuriă mare cetindŭ propunerea amintită şi datorimŭ mulţămită D-vóstrĕ, care cu atâta zelŭ îmbrăţişaţĭ tóte causele, carĭ privescŭ binele bisericei şi binele comunŭ, şi care, în numerii de Dumineca ai „Gazetei", ne daţĭ învĕţăturĭ, carĭ potŭ înlocui o bibliotecă.

Insĕ din cele mai în josŭ desfăşurate veţĭ binevoi a vĕ convinge, cumcă dela organele administrative comitatense nu putemŭ aştepta stêrpirea concubinatelorŭ, ci ar trebuì, ca cu toţii în conţelegere sĕ mişcămŭ tóte, ca sĕ se straformeze codicele penalŭ şi sĕ între într'ênsulŭ şi §§-ĭ contra concubinatelorŭ. Etă pentru-ce:

Parochulŭ din Apşa de josŭ, M. O. D. Michailŭ Marina cu data 19 Augustŭ 1888 a recursŭ la oficiulŭ pretorialŭ din Sigetŭ sĕ-i dea mână de ajutorŭ, ca sĕ se despărţéscă cele 14 părechĭ de concubinarĭ din parochia sa, la ce pretorulŭ i-a îndorsatŭ: („beadott kérelme tárgyalás alá nem vehetö, annál fogva visszaszármaztatik") recursulŭ neputêndu-se pertracta, se înapoiéză. M. O. d. paroch a relatatŭ despre acésta la guvernulŭ diecesanŭ, de unde prin veneratulŭ tribunalŭ matrimonialŭ cu data 27 Septemvre a. tr. sub Nr. 200 s'a dispusŭ, ca înainte de a se lua vre-o hotărîre, sĕ se pertracteze causa în consistoriulŭ subaltern vicarialŭ din Maramureşŭ, şi consistoriul subalternŭ sĕ facă paşii de lipsă la organele comitatense pentru mijlocirea sprijinirei preoţilorŭ întru stêrpirea concubinatelorŭ.

In şedinţa din 15 Noemvre an. trecut, pertractându-se causa în consistoriulŭ subalternŭ, s'a decisŭ a se recurge la vice-comitele comitatensŭ; ceea ce subscrisulŭ am şi făcutŭ cu data de 15 Noemvre a. tr. Nr. 533, însĕ am păţit'o ca parochulŭ din Apşa de josŭ, căcĭ cu data de 1/12 1888 sub Nr. 13602 étă ce-mĭ rescrie vice-comitele:

„La ordurile preţuite ale Domniei Vóstre din 15. Noemvre a. c. Nr. 533 am onóre a notifica, că, deşi pentru susţinerea moralităţii publice ar fi de doritŭ, ca concubinarii sĕ pótă fi constrînşĭ la despărţire cu aplicarea mijlócelorŭ legale, dér deórece legile patriei în acéstă privinţă n'au pusŭ oprélă, pentru acum nu suntŭ în stare sĕ dau mână de ajutorŭ pentru despărţirea concubinarilorŭ."

Insĕ eu nu m'am îndestulitŭ cu acestŭ rĕspunsŭ scurtŭ, ci amŭ apelatŭ causa la congregaţiunea comitatensă, rescriindŭ vice-comitelui următórele:

„Scimŭ, că contra concubinatelorŭ din consideraţiunea moralităţei se luptă nu numai biserica şi creştinătatea, ci şi însaşi societatea a păşitŭ cu tótă tăria în contra acestorŭ relaţiunĭ condemnabile, carĭ submină fundamentulŭ civilisaţiunei şi rĕstórnă moralitatea publică, ér statului îi facŭ mii de neplăcerĭ, deórece concubinarii se silescŭ a se substrage dela suportarea sarcinilorŭ comune şi mai alesŭ de sub acelea, carĭ privescŭ moralitatea publică şi învĕţămêntulŭ."

„Desfrênarea acésta şi abusulŭ acesta este aprópe sĕ ajungă la o mĕsură grozavă, şi în patria nóstră s'a lăţitŭ întratâta, că deja atâtŭ în dieta ţĕrei, câtŭ şi în cercurile guvernului s'au ridicatŭ vocĭ, carĭ cerŭ stêrpirea concubinatelorŭ, ca sĕ nu devenimŭ cu totulŭ păgâni."

„Acestea, au îndemnatŭ pe confraţii mei, ca din şedinţa consistorului subalternŭ din 15 Noemvre, sĕ recurgă la Domnia Vóstră şi sĕ ceremŭ înfrênarea concubinatelorŭ deja fórte lăţite în Maramurĕşŭ.

„Acestea mĕ îndémnă ca, rĕspundêndŭ la scrisórea stimată de sub Nr. 13602 sĕ Vĕ rogŭ de nou pentru disposiţiunĭ de a se stêrpi concubinatele."

„Este cunoscutŭ, cumcă la noi în Maramurĕşŭ în anii trecuţĭ s'au întêmplatŭ câteva omorurĭ de bărbaţĭ însuraţĭ şi muierĭ măritate, şi causele omorurilorŭ se potŭ reduce la concubinate."

„Este adevĕratŭ — cum binevoiţĭ a scrie şi Domnia Vóstră — cumcă legile ţĕrei n'au pusŭ oprélă contra concubinatelorŭ, dér, pe câtŭ sciu eu, legile ţĕrii, nicĭ nu au sancţionatŭ concubinatele.

„Ci am cunoscinţă, cumcă vice-comitele din Baranóa deja în 1883 a datŭ cele mai aspre ordinaţiunĭ pentru oprirea concubinatelorŭ; am cunoscinţă cumcă In. Ministeriu reg. ung. de interne deja în 1882 cu data 2 Septemvre sub Nr. 41497 a declaratŭ, că concubinatele le ţine de-o nevoiă seriósă a societăţii şi a făcutŭ din aceea actŭ de studiare."

„Scimŭ, cumcă în adunarea nóstră comitatensă trecută s'a părtinitŭ şi din partea nóstră representaţiunea comitatului Coşocnei contra concubinatelorŭ."

„Esta adevĕratŭ, cumcă nicĭ dechiararea ministerială de mai susŭ, precum nicĭ decisiunea comitatului nostru nu cuprindŭ în sine regula de direcţiune positivă, însĕ *este încă în vigóre ordinaţiunea regéscă din 11 Iunie 1825 Nr. 7535*, în care se dispune, ca organele comitatense se păşéscă cu energiă contra concubinarilorŭ şi adulterilorŭ, şi sĕ dea fără întârdiere mână de ajutorŭ organelorŭ bisericescĭ pentru oprirea scandalelorŭ provenite din acestea.

Dela 1825 s'au schimbatŭ relaţiunile şi moravurile, ceea ce atuncĭ s'a ivitŭ numai sporadicŭ, şi cu autoritatea bisericei şi ocasionalmente cu ajutorulŭ organelorŭ oficióse civile s'a pututŭ uşorŭ opri, — astădĭ, ca unŭ rĕu de tóte dilele, numai cu influinţa puternică a comitatului se póte delătura."

„Ordinaţiunea regéscă din 1825 nu este abrogată, ci ca şi alte atarĭ ordinaţiunĭ — la carĭ se provócă şi forurile cele mai înalte — este în vigóre."

„Cu stimă mĕ rogŭ, ca pe basa acelei ordinaţiunĭ sĕ binevoiţĭ a face disposiţiunile de lipsă pentru stîrpirea concubinatelorŭ."

„Vĕ asigurezŭ, cumcă nu voimŭ a conturba poporulŭ, dér nu putemŭ răbda, ca sĕ se sporéscă concubinatele, căcĭ deja avemŭ comune, unde numĕrulŭ acelora se urcă la 10—20."

„In urmă am onóre a vĕ ruga, ca, décă nicĭ motivele acestea nu s'arŭ puté lua în consideraţiune, sĕ binevoiţĭ a transpune recursulŭ meu la deliberarea congregaţiunei proxime comitatense, şi a influinţa ca şi comitatulŭ nostru sĕ recurgă pentru aducerea unei legĭ contra concubinatelorŭ, dér şi până atuncĭ sĕ binevoiţĭ a dispune cele de lipsă pe basa ordinaţiunei citate din 1825."

Pĕn' aci recursulŭ meu.

Deja este a şéptea lună de când l'am trimisŭ la oficiulŭ vice-comiţialŭ, şi n'am primitŭ nicĭ unŭ rĕspunsŭ.

Am înţelesŭ însĕ pe cale privată, cumcă prin vice-comite s'a făcut întrebare la comitatulŭ Baranya, s'a căutatŭ ordinaţiunea citată, şi în urmă recursulŭ meu s'a consideratŭ ca apelaţiune şi s'a înaintatŭ la Ministeriulŭ de interne.

Dreptŭ aceea părerea mea este, ca mai marii noştri şi cu dênşii şi noi sĕ petiţionămŭ pentru aducerea unei legĭ contra concubinarilorŭ.

Dér şi până ce am ajunge la vr'unŭ resultatŭ, clerulŭ sĕ împlinéscă datorinţa sa, sĕ îndemne, sĕ mustre şi sĕ facă tóte în sfera sa de activitate pentru stîrpirea rĕului acestuia.

Vicarii şi protopopii, cu ocasiunea visitărei distrectelorŭ sale sĕ citeze înaintea lorŭ pe concubinarĭ, sĕ-i deştepte, sĕ-i dojenéscă şi sĕ-i îndemne a se despărţi séu a se căsători în căsătoria legiuită.

Pentru aceia, carĭ arŭ fi împedecaţĭ din causa neîmplinirei obligămêntului militarŭ, sĕ se céră licenţa de căsătoriă, ceea ce aşa dicêndŭ totdéuna se şi dobândesce.

Adecă sĕ nisuimŭ a delătura şi causele, din carĭ provinŭ concubinatele.

Preste totŭ apoi sĕ predicămŭ şi sĕ învĕţămŭ poporulŭ, esplicându-i, cumcă Isusŭ a disŭ, că nicĭ curvarii, nicĭ adulterii nu vorŭ vedé împĕrăţia lui Dumnedeu.

Cu folosirea înţeléptă a mijlócelorŭ, carĭ mĭ-au statŭ a mână, de esemplu, subscrisulŭ am ajunsŭ la resultatulŭ îmbucurătorŭ, că în filiala mea n'am nicĭ una, ér în matre numai o perechiă, care trăesce în concubinatŭ; ér într'o comună a districtului meu protopopescŭ, unde înainte cu 6 anĭ au fostŭ 17 părechĭ de concubinarĭ, astădĭ suntŭ numai 5 părechĭ, ceilalţĭ suntŭ parte despărţiţĭ, parte căsătoriţĭ.

De bună sémă ar fi fórte de doritŭ, ca sĕ avemŭ ajutorŭ şi din partea organelorŭ oficióse politice, dér până ce l'am dobândi acela, sĕ nisuimŭ noi înşine a

face tóte pentru salvarea moralității poporului nostru.

Astăḑĭ trăimŭ în timpulŭ, când aievea putemŭ ḑice: ajută-te, și Dumneḑeu te va ajuta.

Din parte-mĭ ce se ține de poporulŭ meu și de parochia mea — nu recurgŭ nicĭ când nicĭ într'o causă pentru ajutoriulŭ organelorŭ politice, ci le finescŭ și causele cele mai grele, cu ajutoriulŭ curatorilorŭ mei bisericescĭ și a juḑilorŭ comunalĭ, și mĕ mântuescŭ de rescrisurĭ ca: „rugurea nu ți-se póte împlini", „nu se póte pertracta" etc.

Sĕ fimŭ numai părinți adevĕrațĭ ai poporului, sĕ trăimŭ cu elŭ și pentru elŭ, și ne va asculta și va fi gata a merge și în focŭ și în apă cu noi.

Despre sórtea recursului meu, décă adecă nu va rĕmâné pe vecĭ în archiva ministerială, la timpulŭ sĕu voiu relata în publicŭ.

Primițĭ, D-le Redactorŭ, espresiunea stimei mele deosebite.

Satu-Șugatagŭ, la 18 Iuliu 1889.

Titu Budŭ,
adm. of. vic. din Maramurĕșŭ.

DIN AFARĂ.

Pentru ce se înarméză Rusia?

Corespondentulŭ din Petersburgŭ alŭ ḑiarului „Pol. Corr." voesce sĕ delăture temerile, cu carĭ suntŭ privite în Austro-Ungaria pregătirile militare rusescĭ. Elŭ ḑice, că Rusia, care față cu mai multe puterĭ aliate stă singură și fără aliațĭ, este silită a se îngriji de apĕrarea sa în mĕsură potențată și a se asigura contra atacurilorŭ eventuale. Gruparea trupelorŭ rusescĭ la granițele austriace nu este a se atribuì intențiunilorŭ inimice, ci situațiunei geografice a Rusiei. Neajunsele, ce le sufere Rusia din causa întinderei sale celei marĭ, mai vîrtosŭ din causa lipsei de linii ferate de ajunsŭ, carĭ o facŭ sĕ nu pótă ține pasŭ cu statele învecinate în casurĭ de mobilisare, au trebuitŭ sĕ fiă contrabalanțate. Acésta este împrejurarea, din causa căreia Rusia face concentrărĭ de trupe la granița austriacă.

Ce privesce atitudiea politică a Rusiei, corespondentulŭ amintitŭ ḑice, că Rusia rĕmâne pe lângă repețita declarare a cabinetului din Petersburgŭ, că adecă față cu evenimentele ivite în Peninsula-Balcanică va fi passivă pănă atuncĭ, pănă când tractatele nu vorŭ fi călcate din nicĭ o parte și pănă când nimenea nu va ataca independența popórelorŭ slave dela Balcanĭ.

Pregătirĭ militare.

Se comunică sensaționala scire, că ministrulŭ italianŭ de rĕsboiu a provocatŭ societatea „Crucea-roșiă italiană", ca sĕ organiseze serviciulŭ ambulantŭ sanitarŭ și sĕ-i îmulțéscă personalulŭ, așa precum se recere în timpŭ de rĕsboiu.

De altă parte „Times" primesce din isvcrŭ aprópe sigurŭ scirea, că guvernulŭ sêrbescŭ voiesce sĕ formeze 8 baterii nouĕ de artileriă și că tunurile s'au și comandatŭ deja la o fabrică din Francia. La acésta, fóia englesă „Times" observă, că radicalii sêrbĭ, pănă când nu au fostŭ la guvernŭ, neîncetatŭ au fostŭ în contra sporirei puterei armate, ḑicêndŭ că independența Serbiei este de ajunsŭ garantată prin convențiile actuale. Acum însĕ, fiindcă au apucatŭ la guvernŭ și fiindcă sporirea puterei armate sêrbescĭ este în interesulŭ Rusiei, ei lucréză în direcțiă cu totulŭ opusă față cu principiile lorŭ de mai nainte. Deórece bugetulŭ Serbiei se termină cu unŭ deficitŭ anualŭ de 10 milióne fl., ministrulŭ sêrbŭ de finanțe s'a vĕḑutŭ silitŭ sĕ dea ordinŭ, de a se lua energice mĕsurĭ pentru încassarea restanțelorŭ de dare, pentru ca astfelŭ sĕ se pótă acoperi celŭ puținŭ cheltuelile curente. Pentru nouĕle baterii nu suntŭ banĭ. „Times", avêndŭ în vedere acéstă situațiune financiară a Serbiei, conchide, că guvernulŭ sêrbŭ a fostŭ influințatŭ de o putere din afară, când a luatŭ hotărîrea de a face asemenĭ considerabile cheltuelĭ.

Manifestulŭ gen. Boulanger.

Generalulŭ Boulanger a adresatŭ următorulŭ manifestŭ alegĕtorilorŭ sĕi: „Amŭ datŭ dispreţulŭ celŭ mai mare și n'amŭ voitŭ sĕ rĕspundemŭ la tóte calumniile ce ni s'au aruncatŭ. Abținerea nóstră s'a justificatŭ, căcĭ evenimentele urmate ne-au luat apĕrarea. Justiția parlamentare a încercatŭ mai ântâiu sĕ smulgă depositiunĭ false dela nisce oficerĭ de onóre în contra fostului lorŭ șefŭ. Corrupĕtorii de martorĭ nu au esitatŭ a se adresa la nisce pușcăriașĭ, carĭ abia acum au scăpatŭ dela Mazaz. Aceste depositiunĭ suntŭ plătite cu banulŭ cetățenului, și aceștĭ insubordinațĭ, carĭ șĭ-au uitatŭ datoria, dau aḑĭ în judecată pe fostulŭ lorŭ ministru de resbelŭ, cumcă ar fi delapidatŭ banĭ de-ai statului. Dispreţulŭ opiniunei publice a condamnatŭ deja p'aceștĭ făcĕtorĭ de rele și dreptatea țĕrii îi va ajunge în fórte scurtŭ timpŭ. Dér astăḑĭ chiar e clarŭ ca lumina ḑilei, că dênșii nu potŭ aduce nimicŭ în contra nóstră și nicĭ a dovedi câtŭ de puținŭ calumniile lorŭ. Pe voi cetățenĭ, vĕ invitămŭ sĕ fițĭ judecătorĭ între noi și aceștĭ tâlharĭ și pungașĭ. Așteptămŭ cu încredere verdictulŭ, ce în curêndŭ îlŭ vețĭ da. Trăiéscă Francia renăscêndă! Trăiéscă Republica!" Iscălițĭ: Boulanger, Dillon și Rochefort.

SCIRILE ḐILEI.

Regele României a primitŭ din partea Principelui Muntenegrului, Principelui de Schwarzburg-Rudolfstadt, Principelui de Schvarzburg-Sondernausen, Marelui-Duce de Saxa-Weimar-Eisenach și Ducelui Saxa-Meiningen și Hildburghausen, Ducelui de Saxa-Coburg și Gotha câte o scrisóre de felicitare, că Principele Ferdinand, nepotŭ alŭ M. S. Regelui, a fostŭ desemnatŭ, conformŭ art. 83 alŭ constituțiunei, ca moștenitorŭ presumptivŭ alŭ Corónei și a primitŭ titlulŭ de Alteță Regală, Principe alŭ României.

***

Primirea la pedagogiă. Consistoriulŭ archidiecesanŭ din Sibiiu face cunoscutŭ, că tinerii, carĭ dorescŭ a fi primițĭ ca elevĭ noi în seminariulŭ archidiecesanŭ în secțiunea pedagogică și posedŭ studiile pregătitóre, ce se recerŭ, se facŭ atențĭ: că au sĕ aștérnă suplicele lorŭ la Consistoriulŭ archidiecesanŭ, pe calea concernentelui oficiu protopresbiteralŭ negreșitŭ păna la 1 Augustŭ a. c. st. v. (§§ 15, 18, 19, regul. sem.) avêndŭ a aclude tóte documentele în originalŭ. Cei primițĭ vorŭ avé sĕ se presenteze în institutulŭ seminarialŭ la 31 Augustŭ a. c. v. la 9 óre a. m. pentru a se supune unei visitărĭ imediate în ceea ce privesce desvoltarea lorŭ fisică și întregitatea organismului. La inmatriculare, carea va urma la direcțiunea seminarială în cele trei ḑile prime ale lunei Septemvre, fiă care elevŭ are sĕ depună taxa seminarială, dela care nimenea nu se póte dispensa. Taxa anuală pentru convictŭ este 100 fl. și deosebĭ 2 fl. ca contribuire odată pentru totdéuna la biblioteca seminarială.

Elevilorŭ mai sĕracĭ li se concede sĕ solvéscă taxa anuală a convictului în dóue rate câte de 50 fl., anume la începutulŭ lunilorŭ Septemvre și Februariu, altfelŭ de relaxărĭ de felŭ nu au locŭ.

***

Stipendii. Acelașĭ Consistoriu încunosciințéză, că cu începutulŭ an. școl. 1889/90 suntŭ a se conferi din fondurile archidiecesane următórele stipendii: 1) Trei stipendii de 60 fl. din fundațiunea „Franciscŭ-Iosefină" pentru studențĭ la școlele medii; 2) Unŭ stipendiu de 100 fl. din fundațiunea „Cologea" pentru studențĭ de orĭ ce categoriă, și 3) Unŭ stipendiu de 50 fl., din fundațiunea „Peiowiciu" pentru unŭ studentŭ la școlele medii.

Aspiranții la aceste stipendii au sĕ-și aștérnă suplicele la Consistoriulŭ archidiecesanŭ pănă la 19/31 Augustŭ a. c., instruite cu documentele următóre: *a)* atestatŭ dela oficiulŭ parochialŭ din comuna la care aparținŭ, despre aceea, că suntŭ Românĭ greco-orientalĭ; *b)* testimoniu scolasticŭ despre progresulŭ făcutŭ în anulŭ din urmă; *c)* atestatŭ medicalŭ, că suntŭ trupesce sănĕtoșĭ; *d)* atestatŭ dela primăria comunală despre posițiunea socială a părinților sĕi și despre starea lorŭ materială; și *e)* eventualŭ alte atestate recomandătóre.

***

Cursŭ practicŭ pentru musică. La Seinĭ, în comitatulŭ Sătmarŭ, se va deschide unŭ cursŭ practicŭ pentru învĕțătorii românĭ din protopopiatulŭ Seinĭ și jurŭ: de cântŭ, cunoscința notelorŭ și manuarea fisharmoniului, pe timpŭ de 2 sĕptĕmânĭ dela 1—15 Augustŭ n. Despre cuartirŭ este îngrijire, învĕțămêntŭ gratuitŭ, viptulŭ se va puté face la olaltă și eftinŭ. A se însinua pănă în 29 Iuliu orĭ la protopopulŭ A. Berinde, orĭ la cantorŭ-docentele Ioanŭ Cionca. Acestŭ cursŭ este întocmitŭ după cerințele nóstre. Nu numai că se va propune — déră se va și practisa și învĕța așa, ca domnii învĕțătorĭ întrunițĭ la cutare adunare, sĕ pótă cânta la olaltă și sĕ nu fungheze fiă-care deosebitŭ ca și unŭ strĕinŭ.

***

La petrecerea cu jocŭ, ce se va ținé în 12 Augustŭ st. n. 1889 la scaldele din Brebu, în favórea convictului gr. cat. românŭ din Sigetŭ, se invită de tinerimea academică română din Maramureșŭ-Satumare. Inceputulŭ petrecerei la 8 óre séra. La dorința celorŭ mai mulțĭ s'au alesŭ de locŭ al petrecerei scaldele dela Brebu. Spesele arangiărei prin oferte benevole, fiindŭ în parte previe asigurate, întrarea va fi liberă. Despre ofertele date și ce se vorŭ mai da în favórea convictului, se va da rațiociniu publicŭ.

***

Grădina Meshner. Astă-séră Lunĭ, mâne-séră Marțĭ și poimâne-séră Mercurĭ vorŭ fi concertele de adio ale capelei Pongrațŭ.

***

Gimnasiulŭ românŭ din Bradŭ, de 4 clase, a fostŭ cercetatŭ în anulŭ școlarŭ trecutŭ de 101, ér la clasele normale s'au aflatŭ 142 elevĭ. Pentru premii, afară de fondulŭ gimnasialŭ, au datŭ: mediculŭ Ioanŭ Rusu 5 fl., adv. Dr. Ilea 4 fl., preotulŭ evangelicŭ Zakariás 4 fl., parochulŭ Jurca 1 fl.

***

Lăutarii românĭ în Parisŭ. Pănă acum suntŭ vr'o 70 de lăutarĭ românĭ la esposiția din Parisŭ, carĭ desfătéză publiculŭ. De curêndŭ au plecatŭ și cunoscutulŭ Magheru din Ploescĭ și Bârléză din Brăila cu mai mulțĭ colegĭ de-ai lorŭ. In ḑilele acestea vorŭ pleca alțĭ lăutarĭ, deórece colegii lor le scriu din Paris, că facŭ bune treburĭ. Un impresariu din America e în tratărĭ cu o trupă de lăutarĭ, ca sĕ o ducă în America, pentru ca sĕ dea concerte.

Continuarea raportului

în procesulŭ părintelui Lucaciu.

Sătmarŭ, 13 Iulie 1889.

(Urmare din Nr. 158.)

Publiculŭ, după terminarea cuvêntării procurorului, resuflă puținŭ și se prepară sĕ-lŭ audă pe apĕrătorŭ, care după vr'o 5 minute se ridică de pe scaunŭ.

Tóte privirile se ațintescŭ acum asupra apĕrătorului advocatŭ Coroianu; seriositatea corĕspunḑĕtóre momentului încătușéză totŭ publiculŭ. Eram și eu prea absorbitŭ de cuvintele lui, cu multŭ mai multŭ decâtŭ sĕ fi putută însĕmna totŭ ce a rostitŭ; dér totușĭ, din acele notițe, ce m'am silitŭ sĕ-mĭ facŭ și din memoriă, m'oiu încerca sĕ-i reproducŭ vorbirea în următórele:

Onoratŭ Tribunalŭ regescŭ!

Procesulŭ criminalŭ din cestiune e unulŭ din acele casurĭ speciale, carĭ în orĭ și care statŭ s'arŭ manifesta, pórtă în sine indiciile situațiunei interne și aruncă lumină asupra ei. Forma, fiă guvernulŭ absolutŭ orĭ constituționalŭ, nu face deosebire; deosebirea e numai, că pe când sub unŭ guvernŭ absolutŭ drepturile cetățenescĭ suntŭ restrînse în cerculŭ lorŭ minimalŭ, pe atuncĭ în constituționalismŭ suntŭ mai estinse și mai lămuritŭ precisate.

Sub guvernŭ constituționalŭ într'unŭ statŭ, unde dreptulŭ poporalŭ și cetățĕnescŭ aievea esistă, popórele câtŭ și cetățenii ca individĭ potŭ sĕ-șĭ urmeze neconturbațĭ, nešicanațĭ calea, ce duce la chiămarea și scopulŭ lorŭ, care scopŭ trebue sĕ fiă strînsŭ îmbinátŭ cu chiămarea și datorințele statului ca statŭ. Unŭ astfelŭ de casŭ specialŭ este casulŭ de aḑĭ, și onor. tribunalŭ e chiămatŭ, ca în acéstă causă specială sĕ aducă aḑĭ sentință în favórea justiției și dreptății, în favórea statului, în interesulŭ dreptului cetățĕnescŭ și alŭ persónei vătĕmate.

Credŭ și susținŭ și eu, ce a susținutŭ d-lŭ procurorŭ, că nu esistă statŭ, unde pe lângă totŭ liberalismulŭ fapticŭ séu închipuitŭ sĕ fiă iertatŭ cuiva sĕ agiteze în contra instituțiunilorŭ statului, ale religiunei, căsătoriei și naționalității: fără de acestea statŭ nu póte sĕ esiste.

In statulŭ constituționalŭ garanția cea mai puternică a desvoltării lui suntŭ libertatea ideilorŭ și principiilorŭ, și libera propagare a acestora. Ar trebui, ca acestea sĕ fiă în tótă estensiunea lorŭ asigurate în tóte statele, așa le vedemŭ în statele constituționale de modelŭ, la carĭ atâtŭ de adeseorĭ ne provocămŭ. Pe lângă celŭ mai estinsŭ hotarŭ alŭ libertăților vedemŭ și zidulŭ, peste care nu e concesŭ nimĕnui sĕ trécă, vedemŭ chiar și represaliile, ce invólvă abusulŭ. Când cineva a trecutŭ peste cerculŭ, peste care nu e ertatŭ a păși, primescŭ și eu sĕ se pedepséscă, isbéscă-lŭ puterea legală; — dér décă nu!... aicĭ e punctulŭ cardinalŭ.

§-ulŭ 172 din codicele penalŭ prevede simplaminte, că este de a se pedepsi acela, care „agitéză". Cuvêntulŭ acesta nu-lŭ esplică, nu-lŭ interpretéză. Este interpretarea lăsată în sarcina judecătorilorŭ și astăḑĭ în a onoratului tribunalŭ. Indrăsnescŭ însĕ a ḑice, că acestŭ § prevede astfelŭ de casurĭ, unde se póte vedé intențiunea vorbitorului de a ațîța la ură; așa esplică acésta legislațiunea, așa părerile jurisŭ-consulțilorŭ, așa și însășĭ înalta Curiă cu o sentință a sa din anulŭ curentŭ. (Advocatulŭ cetesce acéstă sentință curială, care espresŭ declară, că nu agitéză acela, care vorbesce în contra cutărei confesiunĭ orĭ naționalitățĭ, pănă când aievea nu se vĕdŭ urmele agitării, séu pănă când se póte constata o provocare directă la ură.)

Prin acestea destulŭ de lămuritŭ ni-se espune și din punctŭ de vedere juridicŭ, cum sĕ se înțelégă agitarea, și așa nu vréu sĕ mai ostenescŭ tribunalulŭ și pe publicŭ cu alte esplicărĭ.

Se atribuesce, On. tribunalŭ, clientului meu intențiune de agitare, ba se ḑice că aievea a și agitatŭ și spre documentarea acestei asertiunĭ i-se încarcă pe capŭ și inimă vorbe și espresiunĭ de acele, carĭ suntŭ destulŭ de bine alese, ca sĕ apară, că cineva prin ele agitéză, că provócă la ură, și carĭ vorbe ca acusare, suntŭ depuse înaintea on. tribunalŭ. Se mai ḑice, că a vorbitŭ cu tótă amărîciunea sufletului, cu glasŭ și gesturĭ puternice, ba chiar cu poftă de rĕsbunare. Décă însĕ și tóte acestea arŭ fi adevĕrate, décă nicĭ unŭ scrupulŭ și dubietate n'arŭ avé locŭ lângă documentele, actele și fasiunile inimice, totușĭ nu suntŭ suficiente pentru o sentință condamnătóre; nu, pentru că tóte aceste considerate în parte și la olaltă, nu potŭ sĕ constateze fapta, nu se póte găsi nicăirĭ obiectŭ de condamnatŭ.

Am precipitatŭ póte părerea séu judecata on. tribunalŭ; dér, mĕ rogŭ, în ce consistă acusațiunea? Obiectulŭ ei va fi și aḑĭ ce a fostŭ atuncĭ, când s'a inscenatŭ acestŭ procesŭ, că adecă vorbitorulŭ a părăsitŭ programa conferinței și cu intențiune a ținutŭ o cuvêntare, ce nicĭ că era insinuată și nicĭ că are locŭ în cadrulŭ programei acelei conferințe. Intru câtŭ póte acésta concurge la jurstarea, care ar puté sĕ statoréscă agitarea?

S'a ținutŭ o conferință electorală, în care era sĕ se stabiléscă ținuta Românilorŭ din cerculŭ electoralŭ alŭ Baiei-marĭ față cu alegerile ce erau în ajunŭ. Se presentă cei doi delegațĭ ai cercului la conferința națională din Sibiiu, președintele 'lŭ provócă pe delegatulŭ Vasiliu Lucaciu sĕ-șĭ dea referada, acesta îșĭ face raportulŭ despre misiunea sa, desvóltă programa partidului naționalŭ stabilită la conferința Sibiiană, pe basa căreia propune alegĕtorilorŭ din numitulŭ cercŭ passivitatea, séu abstinerea totală

dela alegerĭ. Acum vine d-lŭ procurorŭ şi dice, că V. Lucaciu a trecutŭ peste programa stabilită pentru conferinţă, ar fi trebuitŭ sĕ le spună alegĕtorilorŭ români numai atâta, ca sĕ fiă passivĭ în mişcările electorale. Dér acésta nu o pricepŭ nicĭdecum. Căcĭ dóră trebuit'a sĕ espună motivele, pentru carĭ îi provócă pe alegĕtorĭ la passivitate, căcĭ nu e destulŭ sĕ dicĭ cuiva: fă-te'n cóce, orĭ încolo, ci trebue sĕ-i arăţĭ şi pentru ce faci acésta, căcĭ altcum nu te pricepe şi nicĭ nu te ascultă.

Unŭ altŭ argumentŭ alŭ d-lui procurorŭ este, că V. Lucaciu s'a folositŭ de apucătura, nu ca sĕ espună motivele sale pentru passivitate, ci ca sĕ-şĭ pótă ţiné vorbirea sa în contra naţiunei maghiare. Apoi décă on. tribunalŭ la de aceste generalităţĭ aplică §-ulŭ 172 alŭ cod. penalŭ, nicĭ unŭ deputatŭ oposiţionalŭ n'ar puté sĕ vorbéscă, fără sĕ nu se deschidă înaintea lui uşile temniţelorŭ. Atuncĭ unŭ omŭ politicŭ, care ar dori sĕ reflecteze la relele, ce bântue ţéra şi producêndŭ cea mai amară neîndestulire, nicĭ când n'ar puté sĕ vorbéscă, fără sĕ nu-i fiă în spinare téma, că mâne, poimâne va fi trasŭ în judecată, că s'a folositŭ de unŭ dreptŭ cetăţenescŭ alŭ sĕu.

Ei, dér V. Lucaciu e agitatorŭ! Sĕ vedemŭ, pentru ce? Pentru că a fostŭ la Sibiiu? Pentru că a propusŭ la conferinţa din Tĕuţĭ programa partidului naţionalŭ? Déră on. tribunalŭ, acelŭ programŭ e alŭ unei partide politice esistente în ţéră; acela nu e ficţiune, ci dreptŭ şi adevĕratŭ. V. Lucaciu a propusŭ la acea conferinţă programa din Sibiiu. Décă, făcêndŭ acésta, a trebuitŭ sĕ espună şi injuriile şi ofensele, carĭ au pricinuitŭ passivitatea, prin carĭ Românii, ca partidŭ orĭ ca naţionalitate, suntŭ ultragiaţĭ, a trebuitŭ sĕ le espună, pentru că programa singură şi espunerea ei nu erau de ajunsŭ, ca unŭ cercŭ întregŭ electoralŭ sĕ fiă deplinŭ orientatŭ.

Şi óre acestea sĕ fiă destule, ca cineva, şi adĭ V. Lucaciu, sĕ fiă trasŭ înaintea forului criminalŭ? Când e pusŭ la îndoielă tesaurulŭ celŭ mai scumpŭ alŭ lui, patriotismulŭ, nu suspiţiunĭ, ci fapte pcftescŭ!

D-lŭ procurorŭ a uitatŭ, séu din adinsŭ a voitŭ nicĭ sĕ nu se apropiă de materialulŭ, din care şĭ-a formatŭ, séu ar fi trebuitŭ la totŭ casulŭ sĕ-şĭ formeze basa acusaţiunei sale contra clientului meu V. Lucaciu. Voiu face déră eu acésta.

Materialulŭ acesta se compune dintr'o denunciaţiune, dintr'unŭ protocolŭ şi din fasiunile martorilorŭ.

Denunţarea dice, că V. Lucaciu a ţinutŭ o vorbire, în care ar fi disŭ, că Românii suntŭ apăsaţĭ de Ungurĭ, că Românii nu suntŭ admişĭ în. funcţiunĭ, că nu li-se face dreptate, că nu li-se respectă limba, că décă merge vr'unŭ Românŭ la vr'unŭ oficiu, e scosŭ de acolo cu cuvintele: „Ce vré acestŭ Valachŭ!“ şi altele. Sĕ admitemŭ. on. tribunalŭ, că în adevĕrŭ s'au disŭ acestea: ce este în tr'ênsele agitatoricŭ? Ar fi numai unŭ tristŭ adevĕrŭ! Décă chiar on. tribunalŭ, şi chiar în decursulŭ acestei pertractărĭ, şĭ-a manifestatŭ „respectulŭ“ faţă cu sancţiunea legii şi „dragostea“ faţă cu limba română cu atâta evidenţă, apoi sĕ ne mai putemŭ îndoi despre nerespectarea limbei nóstre în oficii? Şi ce sĕ dicemŭ despre provinciă, unde mai în tóte laturile suntŭ aplicaţĭ diregĕtorĭ, carĭ nu numai că nu sciu o bóbă românesce, 'ci-şĭ arată ura contra limbei române şi mai drasticŭ?

Se pretinde, că d. Lucaciu ar fi disŭ, că Românii suntŭ eschişĭ din oficii? Şi óre nu e celŭ mai tristŭ adevĕrŭ? Amŭ auditŭ apoi, că acéstă plânsóre a Românilorŭ e nedréptă! Dér, on. tribunalŭ, nu numai că nu e nedréptă, ci cum am disŭ, e şi acésta unŭ tristŭ adevĕrŭ.

Eu nu vorbescŭ aicĭ ca Românŭ, ci ca advocatŭ. Noi suntemŭ în Transilvania şi părţile române ale Ungariei adĭ trei milióne de Românĭ; şi aceste trei milióne de Românĭ au la Curiă unŭ singurŭ jude. In 23 comitate, în carĭ Românii facŭ maioritatea de 65 procente ai locuitorilorŭ, nu este unŭ singurŭ comite supremŭ, deşi după disposiţiunile legei ar trebui sĕ fiă în proporţiune luaţĭ în consideraţiune. Avemŭ noi Românii bărbaţĭ mulţĭ cualificaţĭ, ómenĭ cu diplome şi pregătirile cele mai frumóse, nu suntŭ însĕ aplicaţĭ, nicĭ că suntŭ măcarŭ luaţĭ în consideraţiune. Ce sĕ facă? Parte mare trebue sĕ-şĭ ia lumea în capŭ, sĕ-şĭ părăséscă vatra, sĕ-şĭ lase părinţii, suvenirile dulcĭ, ce-i légă de sînulŭ mamei lorŭ, de patria comună şi sĕ-şĭ caute altă patriă. Şi astădĭ suntŭ prin strĕinătate mai bine decâtŭ 4000 de tinerĭ românĭ cualificaţĭ în tóte ramurile scienţifice, carĭ nu potŭ, nu li-e concesŭ sĕ-şĭ mânce pânea în patria lorŭ.

Grele împrejurărĭ suntŭ acestea, on. tribunalŭ, şi pe câtŭ de grele şi dureróse, pe atâtŭ suntŭ şi de adevĕrate.

Dér óre limba română este respectată în oficii? Nu numai că în oficii nu e nicĭ câtŭ de puţinŭ considerată, ci astădĭ amŭ ajunsŭ acolo, încâtŭ chiar în viéţa privată este consideratŭ şi primitŭ ca meritŭ patrioticŭ, décă ea se insultă, se vatĕmă. Nu trece mai multŭ, ca fiindŭ cadrulŭ patriotismului, acela, care-şĭ iubesce limba sa şi pretinde respectarea ei, şi amŭ ajunsŭ aşa departe, că unulŭ ca acela sĕ se numéscă „agitatorŭ“. Ei, dér sĕ vĕ aduceţĭ aminte bine, când o putere streină, Némţulŭ vĕ ţinea în cătuşele sale germanisătóre, cum tocmai atuncĭ s'a deşteptat în poporul unguréscŭ sêmţulŭ de naţionalitate, iubirea sa de limbă şi cum s'a luptatŭ din rĕsputerĭ în contra atacurilorŭ vehemente, ca sĕ-o apere şi sĕ-o desvólte.

Românilorŭ adĭ încă li-se atacă limba. Ceea-ce au făcutŭ cu D-Vóstre Germanii, aceea faceţĭ şi practisaţĭ în contra nóstră a Românilorŭ. Băgaţĭ însĕ bine de sémă, că acţiunea totdéuna produce reacţiune, şi Românii 'sŭ meşterĭ întru apĕrarea şi conservarea limbei lorŭ.

Ba s'au formatŭ chiar şi reuniunĭ cu scopŭ ca pe Românĭ sĕ-i maghiariseze; aşa „Kulturegyle“ - tulŭ din Transilvania şi aicĭ „Széchenyi-társulat.“ Acum se dice, că V. Lucaciu a vorbitŭ, ba chiar că a agitatŭ în contra acestorŭ reuniunĭ. Dér, mĕ rogŭ, luaţĭ séma, ca V. Lucaciu încă e Românŭ ca şi aceia, către carĭ a vorbitŭ; ba mai multŭ: Vasiliu Lucaciu e preotŭ. Pe lângă aceea, că e Românŭ, şi aşa are datorinţa a se lupta în contra lorŭ nu numai din punctŭ de vedere naţionalŭ, ci şi moralŭ, pentru că unŭ preotŭ consciu nu póte lăsa, ca acum chiar şi prin reuniunĭ sĕ se corupă şi demoraliseze poporulŭ. Cumcă scopulŭ reuniunei Széchenyi-ane, pe lângă desnaţionalisarea Românilorŭ sătmărenĭ, póte sĕ fiă şi acesta, adĭ e lucru sciutŭ. Am între scrisorile şi actele mele o carte unguréscă, care s'a aflatŭ la unŭ băiatŭ de ţĕranŭ românŭ, căruia i-s'a datŭ printr'unŭ zelosŭ membru orĭ apostolŭ alŭ numitei reuniunĭ. In cartea acésta, între felŭ de felŭ de prostii şi imoralităţĭ, mai stă o descriere, pe care cu permisiunea on. preşedinte o voiu ceti. (Mare curiositate, mulţĭ se ridică de pe locurile ocupate şi se apropiă de vorbitorŭ, ca sĕ audă mai bine.)

— Cetesce apoi unŭ pasagiu, unde se dice, că în secolulŭ înainte de reformaţiune, bigotismulŭ la catolicĭ era atâtŭ de mare, încâtŭ fiăcare sihastru orĭ cerşitorŭ aflatŭ mortŭ se ridica între sfinţĭ şi acéstă beatificare séu creare de sfinţĭ a mersŭ atâtŭ de departe, încâtŭ în fine şi unŭ câne, care a scăpatŭ pe stăpânulŭ sĕu de mórte, a fostŭ ridicatŭ între sfinţĭ. (Efectul acestei descrierĭ e nedescriptibilŭ; unŭ murmurŭ tîmpitŭ trece prin totŭ publiculŭ. Popa calvinescŭ alŭ oraşului şi alţĭ corifei ai societăţii Széchenyi-ane sarŭ de pe scaunele lor. După-ce s'au liniştitŭ puţinŭ spiritele, Coroianŭ continuă:

Se impută lui Vasilie Lucaciu, că vorbesce şi lucră în contra reuniunilorŭ de acestŭ calibru? Dér, mĕ rogŭ, acésta nu pricepŭ, cum sĕ i-se pótă imputa, acésta e o datorinţă nu numai a lui, ca Românŭ şi preotŭ consciu de sine şi chiămarea sa, ci ar fi o datorinţă a tuturorŭ, carĭ cunoscŭ. ce însémnă cultură, moralitate şi naţionalitate. (Va urma.)

Isprăvile d-lorŭ Csáky-Berzeviczy.

Ministrulŭ ungureseŭ de culte şi instrucţiune publică, prin o ordinaţiune apărută în numĕrulŭ mai nou alŭ „Monitorului oficialŭ“ unguresců, *opresce* folosirea următórelorŭ *cărţĭ de poesii şi cântece românescĭ:*

1. *Dorulŭ Românului*, colecţiă de cântece adunate şi coordonate de N. D. Popescu (Bucurescĭ);

2) *Arionŭ* séu culegere de cântece naţionale, culese şi arangiate de Ioanŭ Dariu (Braşovŭ);

3) *Resunetulŭ*, culegere de cântece naţionale (Braşovŭ);

4) **Cântece de irodĭ la Nascerea Domnului** (Braşovŭ);

5) *Amorŭ şi patriă*, poesii de Brutŭ Catone Horea (Turinŭ 1869).

Acestea suntŭ 5 cărţĭ românescĭ, pe carĭ ministrulŭ ungurescŭ de culte le opresce a se folosi nu numai în tóte şcólele poporale, ci şi în orĭ ce altfelŭ de şcóle, precum şi în bibliotecele poporale şi ale tinerimei, sub cuvêntŭ, că *„nu corespundŭ scopurilorŭ educaţiunei şi aţiţă ura de rassă“*.

Vomŭ reveni.

Mulţămită publică.

Subscrisulŭ îmĭ ţinŭ de datorinţă a aduce profundă mulţămită şi a-mĭ manifesta pe acéstă cale viua mea recunoscinţă faţă cu următorii marinimoşĭ domnĭ din Deşiu, carĭ au binevoitŭ a contribui la ridicarea salariului învĕţătorescŭ pe anulŭ 1888/9 cu următórele sume:

Gabrielŭ Mana, adv. 6 fl.; Augustinŭ Munteanŭ, adv. 4 fl.; Vasiliu Hossu, jude reg. 4 fl.; Dr. Teodorŭ Mihali, adv. 4 fl.; Georgiu Grandoviciu, adv. 6 fl.; Alesan. Cheresteşiu, cand. adv. 4 fl.; I. Buteanŭ, 4 fl.; Petru Anca, 4 fl.; Ioanŭ Velle, protopopŭ, 4 fl.; Alessiu Bogdanŭ, 4 fl.; Simeonŭ Corpodeanŭ, 4 fl.; Dr. Gavrilŭ Trippon cand, adv. 2 fl.; D-na Maria Hossu, născ. Mihali, 1 fl., Gavrilŭ Cupşia, 2 fl.; Paulŭ Hura, 2 fl.; Alesandru Tahati, 2 fl.; Petru Murĕşianŭ, Sireganulŭ, 2 fl.; Ioanŭ Şichişianŭ 1 fl. Pentru aceste marinimóse oferte priméscă d-nii contribuenţĭ asigurarea, că le suntŭ recunoscĕtorŭ şi că cu atâtŭ mai mare zelŭ voiu nisui şi din parte-mĭ sĕ contribuiu prin puterile mele morale la înaintarea învĕţămêntului.

Laurenţiu Micheşiu,
invĕţătorŭ.

TELEGRAMELE „GAZ. TRANS“

(Serviciulŭ biuroului de coresp. din Pesta.)

Viena, 29 Iulie. Deputatulŭ dietalŭ Klinkosch s'a sinucisŭ înfigêndu'şĭ unŭ pumnalŭ în peptŭ. Motivulŭ sinuciderei suntŭ calamităţĭ financiare.

Parisŭ, 29 Iulie. Redactorulŭ şefŭ alŭ diarului „Cocarde“ a fostŭ arestatŭ, pentru că a publicatŭ acte de-ale tribunalului de statŭ. — La 10 óre din nópte ministrulŭ de interne face cunoscutŭ, că Boulanger a cădutŭ la alegerile pentru consiliile generale de arondismente în Rouen, Marseille, Montpelier; până acum n'a fostŭ alesŭ nicăirĭ.

Constantinopolŭ, 29 Iulie. Cercurile oficiale declară, că sgomotele despre alăturarea Turciei la alianţa, triplă suntŭ neîntemeiate.

Atena, 29 Iulie. Agitaţiunea în Creta cresce. Cretanii stăruescŭ mai alesŭ pe lângă cererea d'a i-se da Cretei autonomia financiară.

DIVERSE.

Fenomene. Lumea astronomică e fórte turburată. In inelele planetei Saturnŭ se petrece ceva anormalŭ: lumina acelorŭ inele are „pulsaţiunĭ“, ce duréză uneorĭ şi câteva minute; esplicaţia acestui fenomenŭ nu s'a găsitŭ încă. De asemenea nu s'a găsitŭ vre-o esplicaţiă pentru alte douĕ fenomene, constatate acum de curêndŭ: punctulŭ roşu de pe Iupiterŭ şi modificarea petelorŭ sóreleui.

Artistŭ fără braţe. — S'a vorbitŭ multŭ în prima jumĕtate a acestui secolŭ de pictorulŭ Ducornet, care, deşi născutŭ fără braţe, fŭ cu tóte acestea unulŭ din cei mai bunĭ elevĭ ai lui Gerard. Acum se anunţă sosirea la Parisŭ a unei „continuatóre“ a lui Ducornet, d-şóra Aimée Rapin lipsită ca şi acela de braţe şi care esecută cu picióręle desemnurĭ de pictură şi de sculptură. D-şóra Aimée Rapin e născută la Payerne. Incă de când era mică s'a observatŭ înclinarea ei pentru desemnŭ. Cu degetulŭ picióręlorŭ ei îi plăcea sĕ facă figurĭ pe năsipŭ. La vêrsta de 13 anĭ a începutŭ sĕ studieze pictura şi a continuatŭ acestŭ studiu la Geneva sub direcţia pictorilorŭ Herbert şi Menu, şi a învĕţatŭ sculptura cu Hugues-Bovy. Ea merge la Parisŭ, spre a se ocupa acolo cu meseria sa. Este într'adevĕrŭ curiosŭ sĕ vedĭ, cum ţi-se face portretulŭ de unŭ artistŭ fără braţe.

Surdo-muţii. — Miculŭ cercŭ fundatŭ acum de curêndŭ de unŭ grupŭ de surdo-muţĭ slujbaşĭ, artiştĭ şi lucrătorĭ, au oferitŭ dilele acestea unŭ punctŭ de onóre numĕroşilorŭ surdo-muţĭ strĕinĭ, veniţĭ la Parisŭ pentru esposiţiă.

Era unŭ spectacolŭ din cele mai curióse şi interesante pentru lumea savantă, de a vedé surdo-muţĭ din tóte ţĕrile: Americanĭ, Austriacĭ, Belgienĭ, Suedezĭ şi Germanĭ, discutândŭ şi glumindŭ între dênşii. Fără interpretŭ şi cu multă uşurinţă îi vedeai cum se înţelegeau în modŭ naturalŭ, prin ajutorulŭ unui singurŭ limbagiu universalŭ, unŭ felŭ de volapük tăcutŭ, inventatŭ acum o sută de anĭ de abatele de Epea.

Mormêntulŭ lui Virgilŭ la Posilippo va ajunge câtŭ de curêndŭ jertfa loviturilorŭ de ciocanŭ. Lucrulŭ acesta, care ar fi de regretatŭ, atinge neplăcutŭ pe orĭ şi ce omŭ cultŭ. Posesorulŭ de acum alŭ mormêntului este unŭ Francesŭ, care a luatŭ destui banĭ pentru espunerea publică a mormêntului, şi acum a făcutŭ ofertŭ guvernului italianŭ sĕ'lŭ cumpere, dér acesta nu s'a învoitŭ. Mormêntulŭ constă dintr'o clădire patrată cu o cupolă boltită şi se află în mijloculŭ unei regiunĭ, care e bogată în vinŭ şi în póme şi care era proprietatea poetului nemuritorŭ. Aci a compusŭ elŭ Aeneidele şi Georgicele, aci a avutŭ elŭ ultimulŭ sĕu asilŭ de odihnă. Cenuşa, se înţelege, a fostŭ de multŭ spulberată de vêntŭ, şi numai urna se mai află încă. Epitafulŭ de pe mormêntŭ, după cum se scie, şi-l'a făcutŭ poetulŭ însuşĭ.

Pe proprietatea aceea se mai află risipite 1326 columne.

Necrologŭ.

† *Ecatarina Dragits* născ. *Moldovanŭ*, ca soţiă, *Leopoldŭ, Augustŭ, Minerva* şi *Petru* ca fii, *Dr. Aurelŭ Brote*, ca ginere, anunţă cu inima întristată încetarea din viéţă a iubitului lorŭ **Petru Dragits** *sen.*, întêmplată în Deva la 15/27 Iulie a. c. după unŭ morbŭ îndelungatŭ, în etate de 69 anĭ.

Inmormêntarea rĕmăşiţelorŭ pămêntescĭ ale rĕposatului va avé locŭ Lunĭ în 17/29 Iulie 1889. după amédĭ la 3 óre, în cimiterulŭ gr. or. din Deva.

Deva, la 15/27 Iulie 1889.

Fiă'i ţĕrîna uşóră şi nemoria binecuvêntată!

Rectificare. In Nr. 158 alŭ fóiei nóstre la rubrica *Diverse*, sub titlulŭ „Bancă de jocŭ în Belgradŭ“, pretutindenea este a se ceti *Topcider*, în locŭ de ropcider.

Cursulŭ pieţei Braşovŭ

din 28 Iulie st. n. 1889.

Bancnote românescĭ	Cump.	9.50	Vênd.	9.53
Argintŭ românescŭ -	„	9.45	„	9.50
Napoleon-d'orĭ - - -	„	9.53	„	9.56
Lire turcescĭ - - -	„	10.70	„	10.75
Imperialĭ - - - -	„	9.70	„	9.75
Galbinĭ .	„	5.62	„	5.67
Scris. fonc. „Albina“ 6%	„	102.—	„	—.—
„ „ „ 5%	„	98.59	„	99.—
Ruble rusescĭ - - -	„	122.50	„	123.50
Discontulŭ - - - -	6½—8% pe anŭ.			

Cursulŭ la bursa de Viena

din 27 Iulie st. n. 1889.

Renta de aurŭ 4% - - - - - -	100.25
Renta de hârtiă 5% - - - - - - -	94.60
Imprumutulŭ căilorŭ ferate ungare -	—.—
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ungare (1-ma emisiune) - -	100.—
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ungare (2-a emisiune) - -	—.—
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ungare (3-a emisiune) - -	112.50
Bonurĭ rurale ungare - - - - -	104.80
Bonurĭ cu clasa de sortare - - - -	104.80
Bonurĭ rurale Banatŭ-Timişŭ - - -	104.80
Bonurĭ cu cl. de sortare - - - -	104.80
Bonurĭ rurale transilvane - - - -	104.80
Bonurĭ croato-slavone - - - - -	105.—
Renta de hârtiă austriacă - - - -	83.65
Renta de argintŭ austriacă - - - -	84.75
Renta de aurŭ austriacă - - - - -	109.85
Losurĭ din 1860 - - - - - - - -	140.20
Acţiunile băncei austro-ungare - -	907.—
Acţiunile băncei de creditŭ ungar. -	—.—
Acţiunile băncei de creditŭ austr. -	305.—
Galbenĭ împĕrătescĭ - - - - - - -	5.69
Napoleon-d'orĭ - - - - - - - - -	9.55½
Mărcĭ 100 împ. germane - - - -	58.50
Londra 10 Livressterlinge - - - -	120.20

Editorŭ şi Redactorŭ responsabilŭ:
Dr. Aurel Mureşianu.

„ALBINA“,

institutŭ de creditŭ şi de economii

Filiala Braşovŭ

acórdă la comercianţĭ şi industriaşĭ

contra acoperire hipotecară séu contra hârtii de valóre

Credite de Conto-Corrent

cu interese de 6%

ér contra accepte cu subscrierĭ bune cu interese de 6½%

Informaţiunĭ mai detailate sĕ potŭ lua dilnicŭ în biroulŭ institutului—piaţă No. 90, dela 8—2 d. a.

83,9

ANUNCIU.

Unŭ **elevŭ** în etate de 13—14 anĭ, cu pregătire şcolară corĕspundĕtóre, din familiă bună, cu cunoscinţa **limbei maghiare** séu **germane** se primesce în prăvălia de manufacturĭ a subscrisului.

Condiţiunile mai de aprópe prin comunicare privată.

Orĕştie, în 25 Iulie 1889.

Ioanŭ Lazaroiu,
comerciantŭ.

126,2—2

ABONAMENTE

la

„GAZETA TRANSILVANIEI“

Preţulŭ abonamentului este:

Pentru Austro-Ungaria:

Pe trei lunĭ. . . . . 3 fl. —
Pe şése lunĭ. . . . . 6 fl. —
Pe unŭ anŭ. . . . . 12 fl. —

Pentru România şi străinătate:

Pe trei lunĭ. . . . . 10 fr.
Pe şése lunĭ . . . . 20 fr.
Pe unŭ anŭ. . . . . 40 fr.

Abonamente la numerele cu data de Duminecă.

Pentru Austro-Ungaria:

Pe anŭ. . . . . .2 fl. —
Pe şése lunĭ . . . . 1 fl. —
Pe trei lunĭ . . . . 50 cr.

Pentru România şi străinătate:

Pe anŭ. . . . . 8 francĭ.
Pe şése lunĭ . . . . 4 francĭ.
Pe trei lunĭ . . . . 2 francĭ.

Abonamentele se facŭ mai uşorŭ şi mai repede prin **mandate poştale.**

Domnii, carĭ se vorŭ abona din nou, sĕ binevoiéscă a scrie adresa lămuritŭ şi a arăta şi poşta ultimă.

Administraţiunea „Gazetei Transilvaniei“.

Mersulŭ trenurilorŭ

pe liniele orientale ale căii ferate de statŭ r. u. valabilŭ din 1 Iunie 1889.

Budapesta—Predealŭ

	Tren de persóne	Trenŭ acceleratŭ	Trenŭ omnibus	Trenŭ mixt
Viena	11.—	8.—		
Budapesta	8.31	2.—	3.10	6.10
Szolnok	11.20	4.05	7.22	9.28
P. Ladány	2.22	5.46	5.52	11.38
Oradea-mare	4.18	7.01	8.46	1.51
		7.11	9.18	2.11
Várad-Velencze			9.27	2.19
Fugyi-Vásárheli			9.44	2.32
Mezö-Telegd		7.41	10.21	2.55
Rév		8.16	11.38	3.38
Bratca			12.16	4.01
Bucia			12.54	4.23
Ciucia		9.05	1.57	4.49
Huiedin		9.35	3.11	5.31
Stana			3.40	5.40
Aghiriş			4.15	6.12
Ghirbĕu			4.36	6.24
Nădĕşel			4.58	6.38
Cluşiu		10.35	5.26	6.56
	11.02			7.15
Apahida	11.23			7.48
Ghiriş	12.44			9.13
Cucerdea	1.27			10.04
Uióra	1.34			10.12
Vinţulu de susŭ	1.42			10.19
Aiud	2.07			10.45
Teiuşŭ	2.26			11.34
Crăciunelŭ	3.11			12.11
Blaşiu	3.24			12.29
Micăsasa	3.54			1.10
Copşa mică	4.09			1.30
Mediaşŭ	4.39			2.14
Elisabetopole	5.11			2.54
Sighişóra	5.45			3.35
Haşfalĕu	6.12			4.07
Homorodŭ	7.32			5.54
Ágostonfalva	8.17			6.39
Apatia	8.37			7.13
Feldióra	9.06			7.45
Braşovŭ	9.45			8.32
	1.55	5.32		
Timişŭ	2.53	6.15		
Predealŭ	3.28	6.47		
Bucurescĭ	9.35	11.50		

Predealŭ—Budapesta

	Tren de persóne	Trenŭ acceleratŭ	Trenŭ mixt	Trenŭ omnibus
Bucurescĭ			7.30	*)
Predealŭ		4.40	1.14	5.03
Timişŭ		9.12	1.45	6.22
Braşovŭ	—.—	9.41	2.32	7.23
	4.54	10.17	7.07	
Feldióra	5.37		7.44	
Apaţa	6.15		8.09	
Ágostonfalva	6.43		8.29	
Homorodŭ	7.31		9.07	
Haşfalĕu	9.09		10.34	
Sighişóra	9.33		10.46	
Elisabetopole	10.02		11.09	
Mediaşŭ	11.04		11.35	
Copşa mică	11.24		12.19	
	11.39		11.59	
Micăsasa	11.57		12.15	
Blaşiu	12.30		12.43	
Crăciunelŭ	12.45		12.55	
Teiuşŭ	1.13		1.07	
Aiudŭ	2.18		2.11	
Vinţulŭ de susŭ	2.48		2.33	
Uióra	2.56		2.40	
Cucerdea	3.14		2.46	
Ghirişŭ	4.01		3.27	
Apahida	5.28		4.47	
Cluşiu	5.56		5.08	
	6.45	5.32		8.—
Nădăşelŭ	7.06			8.36
Gîhrbău	7.22			9.02
Aghireşŭ	7.37	6.11		9.32
Stana	8.03			10.11
B. Huiedin	8.24	6.43		10.51
Ciucia	9.04	7.12		12.16
Bucia	9.20			12.50
Bratca	9.37			1.19
Rév	9.55	7.51		2.—
Mezö-Telegd	10.20	8.17		3.04
Fugyi-Vásárheli	10.47			3.36
Várad-Velencze	10.57			3.52
Oradea-mare	11.04	8.42		4.03
	11.19	8.47	10.50	4.47
P. Ladány	1.19	10.08	1.33	7.30
Szolnok	3.31	11.51	3.29	11.51
Budapesta	6.30	1.55	7.45	9.55
Viena	1.40	7.15	6.05	

*) Comunică numai în fiecare Vinerĭ.

B.-Pesta-Aradŭ-Teiuş

	Trenŭ omnibus	Trenŭ de pers.	Trenŭ de pers.
Viena		11.—	3.40
Budapesta		7.40	9.30
Szolnok		10.42	12.38
Aradŭ		3.53	5.36
	2.17	4.29	6.06
Glogovaţŭ	2.37	4.41	6.18
Gyorok	3.37	5.05	6.43
Paulişŭ	4.05	5.17	6.55
Radna-Lipova	4.27	5.38	7.14
Conop		6.05	7.46
Bĕrzava		6.23	7.57
Soborşinŭ		7.20	8.42
Zamŭ		7.55	9.11
Gurasad.		8.26	9.39
Ilia		8.47	9.55
Branicica		9.11	10.13
Deva		9.42	10.37
Simeria (Piski)		9.59	10.53
Orăştia		11.—	11.39
Şibotŭ		11.29	12.01
Vinţulŭ de josŭ		12.02	12.29
Alba-Iulia	8.55	12.19	12.45
Teiuşŭ	9.54	1.06	1.24

Teiuş-Aradŭ-B.-Pesta

	Trenŭ mixt	Trenŭ de pers.	Trenŭ mixt
Teiuşŭ	11.24	3.—	1.42
Alba-Iulia	11.59	3.34	2.32
Vinţulŭ de josŭ	12.30	4.10	
Şibotŭ	1.01	4.43	
Orăştia	1.32	5.13	
Simeria (Piski)	2.03	5.47	
Deva	2.52	6.27	
Branicĭca	3.23	6.54	
Ilia	3.55	7.20	
Gurasada	4.08	7.32	
Zamŭ	4.44	8.03	
Soborşinŭ	5.30	8.38	
Bĕrzava	6.27	9.27	
Conopŭ	6.47	9.46	
Radna-Lipova	7.28	10.20	5.35
Paulişu	7.43	10.34	6.01
Gyorok	7.59	10.50	6.44
Glogovaţ	8.28	11.16	7.25
Aradŭ	8.42	11.30	7.44
	9.20	12.05	
Szolnok	2.22	5.10	
Budapesta	6.—	8.15	
Viena	1.40	6.05	

Simeria (Piski)-Petroşenĭ

Simeria	6.47	11.54
Streiu	7.40	12.37
Haţegŭ	8.51	1.28
Pui	10.02	2.23
Crivadia	11.02	3.11
Baniţa	11.50	3.53
Petroşenĭ	12.30	4.25

Petroşenĭ-Simeria (Piski)

Petroşenĭ	9.36	4.26
Baniţa	10.17	5.12
Crivadia	10.58	5.55
Pui	11.42	6.41
Haţegŭ	12.23	7.26
Streiu	1.12	8.14
Simeria	1.51	8.50

Aradŭ—Timişóra

Aradŭ	6.12	4.12
Aradulŭ nou	6.36	4.38
Németh-Ságh̆	7.01	5.01
Vinga	7.30	5.29
Orczifalva	7.55	5.47
Merczifalva	8.13	6.04
Timişóra	9.04	6.50

Timişóra—Aradŭ

Timişóra	6.25	1.15
Merczifalva	7.19	2.04
Orczifalva	7.46	2.26
Vinga	8.15	2.56
Németh-Ságh̆	8.36	3.13
Aradulŭ nou	9.11	3.51
Aradŭ	9.27	4.05

Ghirişŭ—Turda

Ghirişŭ	9.33	4.19
Turda	9.54	4.40

Turda—Ghirişŭ

Turda	8.29	3.19
Ghirişŭ	8.50	3.40

Sighişóra—Odorheiu

Sighişóra	6.05
Odorheiu	9.12

Odorheiu—Sighişóra

Odorheiu	6.—
Sighişóră	8.56

Murĕşŭ-Ludoşŭ-Bistriţa

Murĕşŭ-Ludoşŭ	4.30
Ţagŭ-Budatelecŭ	7.27
Bistriţa	11.—

Bistriţa-Murĕşŭ-Ludoşŭ

Bistriţa	3.—
Ţagŭ-Budatelecŭ	6.49
Murĕşŭ-Ludoşŭ	9.35

Copşa-mică—Sibiiu

Copşa-mică		2.05	4.35
Şeica mare		2.38	5.05
Lómneşŭ		3.22	5.46
Ocna	8.—	3.46	6.17
Sibiiu	8.35	4.18	6.40

Sibiiu-Copşa-mică

Sibiiu	2.30	9.10	9.50
Ocna	3.04	9.37	10.14
Lómneşŭ		10.05	10.40
Şeica mare		10.40	11.10
Copşa-mică		11.09	11.35

Cucerdea-Oşorheiu-Reghinulŭ săsescŭ

Cucerdea	3.05	10.20	3.25
Cheţa	3.35	10.50	3.58
Ludoşŭ	3.51	11.11	4.15
M.-Bogata	4.06	11.20	4.41
Iernutŭ	4.43	11.57	5.28
Sânpaulŭ	4.58	12.12	5.44
Miraşteu	5.21	12.36	6.08
Oşorheiu	5.40	12.55	6.27
	6.—	4.58	
Reghinul-săs.	7.35	7.—	

Reghinulŭ săsescŭ-Oşorheiu-Cucerdea

Reghinul-săs.		8.25	8.—
Oşorheiu		10.—	9.49
	6.45	12.15	10.20
Miraşteu	7.05	12.35	10.39
Sânpaulŭ	7.28	12.58	11.02
Iernutŭ	7.50	1.19	11.23
M. Bogata	8.23	1.49	11.53
Ludoşŭ	8.31	2.02	12.06
Cheţa	9.12	2.18	12.22
Cucerdea	9.44	2.46	12.50

Simeria (Piski)-Unied.

Simeria (Piski)	2.18
Cerna	2.39
Uniedóra	3.08

Unied.-Simeria (Piski)

Uniedóra	9.30
Cerna	9.56
Simeria	10.15

Notă: Numerii încuadraţĭ cu linii gróse însemnéză órele de nópte.

Tipografia A. MUREŞIANU, Braşovŭ.